

Sygn. akt **III AUa 459/23**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Karolina Majchrzak

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2024 r. w Poznaniu

sprawy **D. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 4 lipca 2018 r. sygn. akt VIII U 2526/17

- 1. oddala apelację,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. na rzecz D. M. kwotę 240 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty – tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.**

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 lipca 2017 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku złożonego w dniu 22 czerwca 2017 r., odmówił D. M. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że na podstawie świadectwa pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze z dnia 7 lipca 2017 r. ustalił, że w okresach od 24 września 1979 r. do 12 grudnia 1991 r., od 18 grudnia 1991 r. do 28 marca 1993 r., od 3 kwietnia 1993 r. do 16 listopada 1993 r., od 27 listopada 1993 r. do 11 grudnia 1995 r., i od 17 grudnia 1995 r. do 31 stycznia 1996 r. wnioskodawczyni wykonywała stale pracę w szczególnych warunkach w (...) Fabryce (...) i (...) S.A. w Ć.. Jednak organ rentowy wskazał, że prace te wykonywała w skróconym czasie pracy tj. 6 godzin dziennie. ZUS przyjął, że odwołująca na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się 25 dniami

okresów nieskładkowych i okresem 21 lat, 9 miesięcy i 7 dni okresów składkowych, łącznie 21 lat, 10 miesięcy i 2 dni. Jednocześnie organ uznał, że odwołująca nie spełniła wymogu 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła odwołująca D. M., wnosząc o jej zmianę przez przyznanie prawa do emerytury w związku z zatrudnieniem w warunkach szczególnych oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołująca podniosła, że pracę w spornych okresach wykonywała w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, gdyż w (...) Fabryce (...) i (...) S.A. w Ć. określono sześciogodzinny maksymalny dobowy wymiar czasu pracy dla osób zatrudnionych na stanowiskach odwołującej. Odwołująca podkreśliła, że zgodnie z obowiązującym w okresie zatrudnienia art. 130 k.p. czas pracy pracowników zatrudnionych w szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunkach podlega skróceniu poniżej wymiaru przewidzianego w art. 129 k.p. Wobec powyższego odwołująca nie zgadza się z decyzją organu rentowego.

Wyrokiem z dnia 4 lipca 2018r., w sprawie o sygn. akt VIII U 2526/17, Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej D. M. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych począwszy od dnia 1 czerwca 2017r. (pkt 1), a także zasądził od pozwanego na rzecz odwołującej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

D. M. urodziła się w dniu (...)

Na dzień 1 stycznia 1999 r. odwołująca legitymowała się okresem składkowym wynoszącym 21 lat, 9 miesięcy i 7 dni oraz okresem nieskładkowym wynoszącym 25 dni – łącznie 21 lat, 10 miesięcy i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Odwołująca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Od 24 września 1979 r. do 31 stycznia 1996 r. odwołująca była zatrudniona w (...) Fabryce (...) i (...) S.A” w Ć.. W okresie od 24 września 1979 r. do 30 września 1991 r. stale i w skróconym czasie pracy tj. 6 godzin dziennie wykonywała prace przy bezpośredniej obsłudze aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcji i obróbce drukarskich form kopiowych i form drukowych tj. prace fotografa kopisty serigraficznego (poligrafa ekranowego) oraz stale i w skróconym czasie pracy tj. 6 godzin dziennie wykonywała prace przy drukowaniu i uszlachetnianiu druków w okresach od 1 października 1991 r. do 12 grudnia 1991 r., od 18 grudnia 1991 r. do 28 marca 1993 r., od 3 kwietnia 1993 r. do 16 listopada 1993 r., od 27 listopada 1993 r. do 11 grudnia 1995 r. i od 17 grudnia 1995 r. do 31 stycznia 1996 r. jako drukarz kalki sitodrukowej. Odwołująca świadczyła pracę przez 6 godzin dziennie w 5 dniowym tygodniu pracy.

Odwołująca pracowała na oddziale sitodruku, gdzie kierownikiem był S. U.. D. M. zajmowała się przygotowywaniem szablonów sitodrukowych. Polegało to na naniesieniu pozytywów, przygotowaniu do codziennej pracy na sitodruku, z czego była drukowana kalka. Nakładała emulsje, które były rakotwórcze. Pracowała od godziny 7 do 13 na pełnym etacie. Wszyscy pracownicy tego działu pracowali do 13.00, za wyjątkiem kierownika i fotografa. Skrócony czas pracy obowiązywał też w wytlaczarni. W angażach wszystkim pracownikom działu sitodruku wpisano warunki szkodliwe. Było to spowodowane warunkami pracy, ze względu na stężenie rozpuszczalników i pyłów farb ceramicznych. Odwołująca miała kontakt z chemikaliami. Oprócz rozpuszczalników odwołująca miała kontakt z kwasem szczawiowym, polipropylenowym i nadmanganianem potasu, wodorotlenkiem sodu. Pracownicy naświetlały szablony, przez co miały kontakt z promieniowaniem UV. Stosowano je ze względu na fakt, że emulsje reagują na światło i w ten sposób utralają się. Oprócz tego produkcji towarzyszył nieprzyjemny zapach, na który składały się opary szkodliwych chemikaliów. Odwołująca otrzymywała mleko oraz dodatek za pracę szkodliwą w minimalnej wysokości.

Na oddziale sitodruku pracowało około 30 osób, wszyscy na jednej zmianie, okresowo na dwóch.

Razem z odwołującą na dziale sitodruku w Zakładzie nr (...) w C. pracowała T. K.. Zajmowała się naświetlaniem ekranów i przygotowaniem do produkcji.

W dniu 27 lipca 2017 r. pracodawca wystawił odwołującej świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym wskazano, iż była zatrudniona w (...) Fabryce (...) i (...) S.A” w Ć. od 24 września 1979 r. do 31 stycznia 1996 r. W okresie od 24 września 1979 r. do 30 września 1991 r., stale i w skróconym czasie pracy tj. 6 godzin dziennie wykonywała prace przy bezpośredniej obsłudze aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcji i obróbce drukarskich form kopiowych i form drukowych wskazaną w wykazie A, dział XI, poz. 3 na stanowisku poligrafa ekranowego oraz w okresach od 1 października 1991 r. do 12 grudnia 1991 r., od 18 grudnia 1991 r. do 28 marca 1993 r., od 3 kwietnia 1993 r. do 16 listopada 1993 r., od 27 listopada 1993 r. do 11 grudnia 1995 r. i od 17 grudnia 1995 r. do 31 stycznia 1996 r. wskazaną w wykazie A, dział XI, poz. 3 na stanowisku drukarza kalki sitodrukowej.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie zasługiwało w całości na uwzględnienie jako zasadne.

Sąd Okręgowy powołał następnie podstawę prawną rozstrzygnięcia, tj. art. 32 ust. 1-3 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazując, że wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 3, poz. 43 ze zmianami). Zgodnie z § 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki – osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia (zgodnie z § 3 rozporządzenia - 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A dział XI poz. 3 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazano, iż do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zalicza się bezpośrednią obsługę aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcję i obróbkę drukarskich form kopiowych i form drukowych.

Prace te bardziej szczegółowo określone zostały w Zarządzeniu nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r., w sprawie pracy wykonywanych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, gdzie w załączniku nr 1 wykazie A stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w Dziale XI wskazano pod poz. 3 pkt 40 prace fotografa – kopisty serigraficznego a pod poz. 4 pkt 3 prace maszynisty maszyn sitodrukowych (drukacza kalki sitodrukowej, drukacza dekoracji ceramicznych).

Sąd I instancji podkreślił, że w niniejszej sprawie spór dotyczył udowodnienia przez D. M. jedynie okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat.

Organ rentowy odmawiając prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym wskazywał, iż nie uwzględnił okresów zatrudnienia od 24 września 1979 r. do 12 grudnia 1991 r., od 18 grudnia 1991 r. do 28 marca 1993 r., od 3 kwietnia 1993 r. do 16 listopada 1993 r., od 27 listopada 1993 r. do 11 grudnia 1995 r. i od 17 grudnia 1995 r. do 31 stycznia 1996 r. w (...) Fabryce (...) i (...) S.A.” w Ć., gdyż nie pracowała ona w pełnym wymiarze czasu pracy ze względu na skrócony czas pracy.

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy nie kwestionował charakteru wykonywanej pracy oraz rodzaju czynności wykonywanego przez odwołującą w toku zatrudnienia. Zdaniem Sądu I instancji charakter wykonywanej przez odwołującą pracy i zakres jej obowiązków na zajmowanych stanowiskach zrekonstruowany w oparciu o zeznania świadków i odwołującej w połączeniu z dokumentami pozwala na przyjęcie, że charakter wykonywanej pracy mieścił się w opisie stanowisk zarówno fotografa – kopisty serigraficznego jak i maszynisty maszyn sitodrukowych.

O możliwości uwzględnienia tego okresu nie przeczy także fakt, iż odwołująca pracowała w wymiarze 6 godzin dziennie w 5 dniowym systemie pracy.

Zgodnie z § 2 ust. 1 Uchwały Nr 35 Rady Ministrów w sprawie czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia z dnia 16 lutego 1981 r. (M.P. Nr 5, poz. 39) dla pracowników, którzy w dniu 31 grudnia 1980 r. korzystali ze skróconego czasu pracy z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia (tak jak odwołująca) i którzy na podstawie wyników badań środowiskowych przeprowadzonych przez właściwe organy nadal pracują w tych warunkach - wprowadzono następujący wymiar czasu pracy:

1) dla zatrudnionych w wymiarze 40 i 41 godzin tygodniowo:

- 40 i 41 godzin w 6-dniowym tygodniu pracy i

- 35 godzin w 5-dniowym tygodniu pracy,

z tym że dobowy wymiar czasu pracy nie może przekroczyć 7 godzin,

2) dla zatrudnionych w wymiarze 36 godzin tygodniowo:

- 36 godzin w 6-dniowym tygodniu pracy i

- 30 godzin w 5-dniowym tygodniu pracy,

z tym że dobowy wymiar czasu pracy nie może przekroczyć 6 godzin.

Odwołującą pracowała po 6 godzin dziennie w 5 dniowym systemie pracy, który obowiązywał wszystkich pracowników działu sitodruku poza jego kierownikiem S. U. i fotografem.

Nadto jako trafne Sąd Okręgowy uznał stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 sierpnia 2013 r., sygn. akt III AUa 188/13, a także w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. IIUK 179/16 i uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 28 września 2016 r., III UZP 10/16)

Niewątpliwie odwołującą, na podstawie przepisów Uchwały Nr 35 Rady Ministrów w sprawie czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia z dnia 16 lutego 1981 r. oraz decyzji pracodawcy, obowiązywał skrócony czas pracy w wymiarze 6 godzin dziennie w 5 dniowym systemie pracy. Pracę w takim wymiarze świadczyli wszyscy pracownicy zatrudnieni w oddziale sitodruku, za wyjątkiem kierownika i fotografa, który nie był wystawiony na kontakt z trującymi oparami w takim wymiarze jak pozostali. Wobec powyższego należało uznać stanowisko organu rentowego za błędne, gdyż czas pracy odwołującej również należało uznać za pracę w pełnym wymiarze czasu dla osób zatrudnionych w oddziale sitodruku.

Wobec faktu, iż organ rentowy nie kwestionował charakteru pracy odwołującej i uwzględniając powyższe rozważania na temat czasu pracy odwołującej, Sąd Okręgowy uznał, iż odwołująca udowodniła ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach przy uwzględnieniu okresów od 24 września 1979 r. do 12 grudnia 1991 r., od 18 grudnia 1991 r. do 28 marca 1993 r., od 3 kwietnia 1993 r. do 16 listopada 1993 r., od 27 listopada 1993 r. do 11 grudnia 1995 r. i od 17 grudnia 1995 r. do 31 stycznia 1996 r.

W konsekwencji Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2017 r. tj. od miesiąca, w którym złożony został wniosek. Natomiast w punkcie 2 sentencji wyroku Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018.265 t.j.).

Apelację od powołanego rozstrzygnięcia w całości wniosł organ rentowy zarzucając:

1. naruszenie art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez ich zastosowanie i przyznanie odwołującej prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, mimo, że odwołująca nie udowodniła piętnastoletniego stażu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pism (...) Fabryk (...) i (...) S.A. z dnia 4 kwietnia 2018 r. i dnia 29 maja 2018r., co doprowadziło do błędu w ustaleniach stanu faktycznego, polegającego na przyjęciu, że odwołującą w spornym okresie obowiązywał, na podstawie obowiązujących wówczas przepisów prawa pracy, sześciogodzinny dzienny wymiar czasu pracy, jako pełny wymiar czasu pracy.

Wskazując na powyższe apelujący wniosł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, a także zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Odwołująca wniosła o oddalenie apelacji organu rentowego, a także zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Wyrokiem z 29 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu (III AUa 1138/18) oddalił apelację oraz zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. na rzecz odwołującej D. M. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny (III AUa 1138/18) dokonując instancyjnej kontroli zaskarżonego wyroku uznał, że Sąd I instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe w sprawie, zaś zaprezentowany w uzasadnieniu wyroku tok rozumowania odnoszący się do oceny dowodów jest spójny i logiczny. Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia Sądu I instancji, jako pracy w warunkach szczególnych, o której mowa w wykazie A dział XI poz. 3 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdzie wskazano, iż do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zalicza się bezpośrednią obsługę aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcję i obróbkę drukarskich form kopiających i form drukowych. Z kolei w uszczegółwiający powyższe przepisy Zarządzeniu nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku, w sprawie pracy wykonywanych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w załączniku nr 1 wykazie A stanowisk pracy stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w Dziale XI wskazano pod poz. 3 pkt 40 prace fotografa – kopisty serigraficznego a pod poz. 4 pkt. 3 prace maszynisty maszyn sitodrukowych.

Odnosząc się do spornej w niniejszej sprawie kwestii oceny tego, czy odwołująca pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy, Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu I instancji, że w przypadku odwołującej pełny wymiar czasu pracy na zajmowanych przez nią stanowiskach wynosił 6 godzin dziennie. Odwołującą pracowała po 6 godzin dziennie w 5 dniowym systemie pracy, który obowiązywał wszystkich pracowników działu sitodruku. Istotne jest, że skrócony dzienny wymiar czasu pracy spowodowany był kontaktem pracowników, w tym odwołującej, ze szkodliwymi chemikaliami, a także substancjami rakotwórczymi.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy prawidłowo zaliczył cały sporny okres pracy odwołującej w (...) Fabryce (...) i (...) S.A.” w Ć., jako okres pracy w warunkach szczególnych.

Reasumując - wobec udowodnienia przez odwołującą spornej przesłanki 15 lat pracy w warunkach szczególnych, Sąd Okręgowy – w ocenie Sądu Apelacyjnego - prawidłowo zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny apelację organu rentowego oddalił.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz odwołującej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sadu Apelacyjnego z dnia 29 stycznia 2020 r.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucam:

a) na podstawie art. 398³ § 1 pkt. 1) k.p.c., naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 pkt) 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz.1383 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. (Dz.U. z 1983 r. nr 8 poz. 43 ze zm.), poprzez ich zastosowanie i przyznanie odwołującej prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, mimo, że odwołująca nie udowodniła piętnastoletniego stażu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy

b) na podstawie art. 398³ § 1 pkt. 1) k.p.c., naruszenie prawa materialnego, tj. art. 129 i art. 130 kodeksu pracy (w brzmieniu obowiązującym w czasie od dnia 24 września 1979 r. do dnia 31 stycznia 1996 r.) i przepisów wydanych na jego podstawie Uchwał Rady Ministrów:

- nr 35 z dnia 16 lutego 1981 r. w sprawie czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia (M.P. z 1981 r. nr 5 poz.39 ze zm.),
- nr 9 z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia (M.P. z 1983 r. nr 6 poz.39 ze zm.),
- nr 127 z dnia 29 lipca 1985 r. w sprawie czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia (M.P. z 1985 r. nr 21 poz.162 ze zm.),

poprzez uznanie, że przepisy te stanowią podstawę do ustalenia, że odwołująca pracując 6 godzin dziennie w latach 1979 - 1996 pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy, mimo, że regulacje te nie zawierają żadnych zapisów wskazujących na objęcie jej skróconym czasem pracy, w szczególności wynoszącym 6 godzin dziennie.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c., ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, jak również poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu (w przypadku stwierdzenia podstaw) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Odwołujący wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 11 stycznia 2013 r. Sąd Najwyższy (II USKP) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że podziela stanowisko zawarte w wyroku z dnia 23 listopada 2016 r. II UK 179/16 (LEX nr 2183482) na które w uzasadnieniu powołał się Sąd II instancji, a w którym to Sąd Najwyższy, wykładając wspomniany § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r., wyraził z kolei pogląd prawny,

zgodnie z którym wymiar pracy - pełny czas pracy w szczególnych warunkach - jest czynnikiem decydującym o prawie do emerytury, do którego uwzględniane są tylko te okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W związku z tym należy stwierdzić, że zaliczalność okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych na podstawie § 2 ust. 1 rozporządzenia nie jest powiązana z jej wykonywaniem stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego pracownika. Inaczej mówiąc, czas pracy w warunkach szczególnych nie został powiązany z konkretnym pracodawcą i wymiarem zatrudnienia obowiązującego pracownika na stanowisku u tego pracodawcy, lecz przypisany do stanowiska, na którym pracownik jest zatrudniony. Stanowisko pracy, jako określenie, którym posłużono się w rozporządzeniu, nie zostało jednak w nim zdefiniowane, gdyż kryteria pracy w warunkach szczególnych odnoszą się do działów gospodarki i rodzaju pracy, ale nie do pracodawcy. Wymienianie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych i określenie czasu pracy obowiązującego na danym stanowisku, nie należy do materii rozporządzenia. Stosownie do § 1 ust. 2 rozporządzenia stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, jakkolwiek nie chodzi o pracę na podstawie zatrudnienia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie tych przepisów (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 r., P 17/03, OTK-A 2004 nr 6, poz. 57 i Dz.U. Nr 144, poz. 1530 i wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11, LEX nr 1171002; z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306 i z dnia 14 marca 2013 r., I UK 547/12, OSNP 2014 nr 1, poz. 11). Stanowisko pracy, o którym stanowi się w § 2 ust. 1 rozporządzenia, należy więc rozumieć jako miejsce świadczenia pracy, czyli przestrzeń wyposażoną w urządzenia i narzędzia służące do jej wykonywania, w której pracownik narażony jest na ryzyka określone w art. 32 ust. 2 ustawy. Tylko wtedy zrozumią się relacje zachodzące między określeniem prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia przez wymienienie ich prac w wykazach-załącznikach do rozporządzenia i zaliczalnością okresów ich wykonywania w rozmiarze nie mniejszym niż czas pracy obowiązujący na takim stanowisku. Skoro zaś do emerytury uprawnia wykonywanie pracy w pełnym wymiarze czasu przewidzianym dla danego stanowiska, co nie oznacza (...) określenia „na danym stanowisku w tym samym zakładzie pracy”, nie powinno budzić wątpliwości, że znaczenie „pełnego wymiaru czasu pracy na danym stanowisku” jest różne od „pełnego etatu”.

Sąd Najwyższy rozpoznający skargę podkreślił, że w pełni aprobuje ten kierunek wykładni § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r. i jest w związku z tym zdania, że do spełnienia warunku wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy dochodzi wówczas, gdy pracownik wykonuje pracę na stanowisku wymienionym w wykazie stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia w każdym dniu roboczym przez obowiązującą go na podstawie właściwych przepisów prawa pracy dobową normę czasu pracy. Inaczej rzecz ujmując, gdy w obowiązujących przepisach została przewidziana dla danego stanowiska - ze względu na charakter zatrudnienia lub związane z nim warunki „norma czasu pracy w rozmiarze niższym od powszechnie obowiązującego (wynoszącego zazwyczaj 8 godzin na dobę), to ta norma czasu pracy będzie stanowić pełny wymiar czasu pracy w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r.” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688 i powołane tam orzecznictwo).

Następnie Sąd Najwyższy wskazał, że Sądy obu instancji podobnie rozumieją użyty w § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r. zwrot „w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku”. Nie miały jednak – w ocenie Sądu Najwyższego – racji, przyjmując, że podstawy prawnej obowiązującej ubezpieczoną w spornym okresie dobowej normy czasu pracy (wynoszącej 6 godzin) należy poszukiwać w przepisach kolejnych uchwał Rady Ministrów w sprawie czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia (szczegółowo opisanych przez Sąd drugiej instancji), wydanych na podstawie art. 130 k.p. w jego ówczesnym brzmieniu. Przepisy tych uchwał określały bowiem jedynie ogólne tygodniowe i dobowe normy czasu pracy dla pracowników objętych skróconym czasem pracy z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia w związku z wprowadzeniem dodatkowych dni wolnych od pracy (tzw. wolnych sobót).

Nie określały natomiast norm czasu pracy w poszczególnych branżach i na poszczególnych stanowiskach pracy, przyjmując wyłącznie założenie, że dla pracowników zatrudnionych w wymiarze 40 i 41 godzin tygodniowo wymiar czasu pracy wynosi 40 i 41 godzin w 6-dniowym tygodniu pracy, z tym że dobowy wymiar czasu pracy takich pracowników nie może przekroczyć 7 godzin, a dla pracowników zatrudnionych w wymiarze 36 godzin tygodniowo wymiar czasu pracy wynosi 36 godzin w 6-dniowym tygodniu pracy i 30 godzin w 5-dniowym tygodniu pracy, z tym że dobowy wymiar czasu pracy takich pracowników nie może przekraczać 6 godzin. Odwoływały się więc do właściwych przepisów określających tygodniowe i dobowe normy czasu w danej branży i na danym stanowisku pracy. Wskazywało na to choćby brzmienie § 2 ust. 2, § 5 oraz § 6 uchwały Nr 35 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 1981 r. oraz odpowiednie przepisy kolejnych uchwał wydanym w tym samym przedmiocie. Poprzestając na regulacjach tych uchwał jako podstawie prawnej dobowych norm czasu pracy obowiązujących ubezpieczoną, Sądy obu instancji w istocie nie ustaliły zatem podstawy prawnej „pełnego wymiaru czasu pracy obowiązującego” na stanowiskach zajmowanych przez ubezpieczoną w spornym okresie. Dlatego nie wiadomo, na jakiej podstawie prawnej pracowała ona w tym czasie „w skróconym czasie pracy, to jest przez 6 godzin dziennie”, jak zostało ustalone przy uwzględnieniu zebranego w sprawie materiału dowodowego. Jest to zaś o tyle istotne, że aktami prawnymi powszechnie obowiązującymi wówczas w przemyśle graficznym oraz poligraficznym były: wydana na podstawie art. 3 ustawy z dnia 19 kwietnia 1950 r. o skróconym czasie pracy szczególnie uciążliwej lub wykonywanej w szkodliwych warunkach (Dz.U. Nr 20, poz. 174) uchwała Rady Ministrów z dnia 10 maja 1958 r. w sprawie skróconego czasu pracy w zakładach przemysłu graficznego (M.P. Nr 38, poz. 219), zastąpiona następnie, wydaną już na podstawie art. 130 k.p., uchwałą Nr 12 Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1987 r. w sprawie skróconego czasu pracy w zakładach pracy przemysłu poligraficznego (M.P. Nr 4, poz. 33). Problem jednak w tym, że pierwszy z wymienionych aktów prawnych przewidywał dla osób zatrudnionych w zakładach pracy przemysłu graficznego na stanowiskach roboczych wymienionych w załączniku do uchwały ograniczenie czasu pracy do 7 godzin pracy na dobę (5 godzin w sobotę) i do 40 godzin tygodniowo (§ 1 i 2 uchwały), natomiast drugi w § 1 stanowił, że czas pracy dla pracowników przemysłu poligraficznego, zatrudnionych stale przy pracach szczególnie uciążliwych lub wykonywanych w szkodliwych warunkach (na stanowiskach szczegółowo określonych w załączniku), wynosi średnio 36,25 godziny tygodniowo, z tym że jego dobowy wymiar nie może przekroczyć 7,5 godziny w miesięcznym okresie rozliczeniowym. Oczywiście opisane regulacje nie oznaczały, że określone w nich dobowe normy czasu pracy nie mogły podlegać dalszemu skróceniu (na przykład do 6 godzin), jednakże takie skrócenie musiało mieć swoją podstawę prawną na przykład w zakładowym układzie zbiorowym pracy lub innych aktach prawa zakładowego. W dotychczas ustalonym w sprawie stanie faktycznym brak jest jednak takich ustaleń, co powoduje, że stanowiące podstawę prawną prawa ubezpieczonej do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r., trafnie powołane w podstawach zaskarżenia, zostały zastosowane do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego. Tymczasem zastosowanie przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego przez Sąd drugiej instancji stanu faktycznego oznacza wadliwą subsumcję tego stanu do zawartych w nich norm prawnych, a brak stosownych ustaleń uzasadnia zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524 oraz z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, LEX nr 1229815).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. apelację uznać należy za bezzasadną.

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż stosownie do treści art. 398²⁰ k.p.c. wykładnia prawa dokonana w tej sprawie przez Sąd Najwyższy – Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Sąd Apelacyjny rozpoznający obecnie sprawę, jest zatem związany wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 stycznia 2023 r. (sygn. akt II USKP 185/21).

Przypomnieć należy, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy ubezpieczona udowodniła okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat, przy czym organ rentowy odmawiając przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, nie uwzględnił wymienionych w decyzji okresów zatrudnienia w (...) Fabryce (...) i (...) S.A.” w Ć., przyjmując, że odwołująca nie pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy ze względu na skrócony czas pracy (6 godzin dziennie).

Jednocześnie pozwany nie kwestionował charakteru pracy odwołującej jako pracy w warunkach szczególnych na stanowiskach fotografa – kopisty serigraficznego jak i maszynisty maszyn sitodrukowych w całym spornym okresie, tj. od 24 września 1979 r. do 12 grudnia 1991 r., od 18 grudnia 1991 r. do 28 marca 1993 r., od 3 kwietnia 1993 r. do 16 listopada 1993 r., od 27 listopada 1993 r. do 11 grudnia 1995 r. i od 17 grudnia 1995 r. do 31 stycznia 1996 r. w (...) Fabryce (...) i (...) S.A.”. w Ć..

Zgodnie z art. 184 ust. 1 - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 cyt. ustawy - za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Wiek emerytalny oraz rodzaje prac lub stanowisk i warunki uprawniające do świadczenia ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, czyli według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia - okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Istotą sprawy było prawo odwołującej do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych - zgodnie z art. 32 w zw. z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r., nr 8., poz. 43).

Mając na uwadze wytyczne Sądu Najwyższego zawarte w uzasadnieniu wyroku z 11 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny zwrócił się do (...) Fabryki (...) i (...) S.A. o:

- **udzielenie informacji nt. podstawy prawnej obowiązywania w okresie zatrudnienia ubezpieczonej D. M. od dnia 24 września 1979 r. do dnia 31 stycznia 1996 r. w Zakładach (...) S.A. w Oddziale (...) skróconego czasu pracy, tj. 6 godzin na dobę,**
- **udostępnienie wszystkich obowiązujących w okresie od 24 września 1979 r. do 31 stycznia 1996 r. w Zakładach (...) S.A. wewnątrzzakładowych aktów prawa (m. in. układów zbiorowych pracy, porozumień zbiorowych, regulaminów, statutów, instrukcji, zarządzeń) ustalających obowiązujący w Oddziale Sitodruk na stanowiskach pracy na których była zatrudniona D. M. skrócony czas pracy w wymiarze 6 godzin na dobę,**

- **udostępnienie wszelkich dokumentów z których wynika (choćby pośrednio), iż pracownicy Oddziału (...) byli zatrudnieni w okresie od 24 września 1979 r. do 31 stycznia 1996 r. w skróconym czasie pracy, tj. 6 godzin na dobę i 30 godzin na tydzień**

Nadto zwrócił się do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej o udzielenie informacji nt. zarejestrowanych ponadzakładowych układach zbiorowych pracy obowiązujących w okresie od 24 września 1979 r. do 31 stycznia 1996 r. w Zakładach (...) S.A. (poprzednik prawny (...) Zakłady (...) z siedzibą w C.) oraz udostępnienie tekstu tych układów wraz z ich wszystkimi zmianami oraz udostępnienie tekstu Układu Zbiorowego Pracy dla przemysłu szklarskiego i ceramicznego z dnia 30 grudnia 1974 r. wraz z jego wszystkimi zmianami.

W odpowiedzi na ww. pismo (...) Fabryki (...) i (...) S.A.” nadeszło m.in. angaże z dnia 25 września 1981 r. oraz 26 czerwca 1986r. wskazujące, iż przepisy dotyczące pracownika wynikały z Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Szklarskiego i Ceramicznego z dnia 30 grudnia 1974r., kserokopię Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Szklarskiego i Ceramicznego z dnia 30 grudnia 1974r., materiały do pkt 5 i 6 Kolegium Zjednoczenia (...) (29 i 30 lipca 1969r.), decyzję Nr (...) Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Ceramicznego z dnia 27 listopada w sprawie wprowadzenia skróconego czasu pracy i 4-ro brygadowej organizacji pracy w (...) Zakładach (...) w C., zarządzenie Nr 48 Ministra Budownictwa i (...) w sprawie dziennej normy czasu pracy i wprowadzania czterobrygadowej organizacji pracy w przemyśle materiałów budowlanych z 30 września 1970r., pismo z dnia 10 września 1981 r. przekazujące pismo Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 13 maja 1981 r.(BCh 1-4012-30/81) w sprawie zasad wnioskowania o rozszerzenia uprawnień z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych w zakresie pierwszej kategorii zatrudnienia, skróconego czasu pracy i płatnych urlopów wypoczynkach - zawierające wykaz obowiązujących aktów pranych w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia, skróconego czasu pracy oraz płatnych urlopów dodatkowych, pismo z dnia 15 stycznia 1982r. przekazujące pismo Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 28 grudnia 1981r.(TW/001/82), porozumienie z dnia 12 października 1984r. między (...) Zakładami (...) o (...) Związkiem Zawodowym (...) w C. o wprowadzeniu zakładowego systemu wynagradzania - wpisane do Rejestru Porozumień o Stosowaniu Układu Zbiorowego Pracy w Okręgowego Inspektora Pracy w P. pod Nr XXI/69/95 oraz porozumienie z dnia 10 stycznia 1996r. między (...) Zakładami (...) z (...) Związkiem Zawodowym (...) w C. o wprowadzeniu zakładowego systemu wynagradzania.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że z ww. dokumentów wynika, że pierwsze rozmowy dotyczące obniżenia dobowego czasu pracy z ogólnie przyjętych 8 godzin do 6 godzin miały miejsce już w 1969 r., wynika to z materiałów do punktu 5 i 6 Kolegium Zjednoczenia (...) (29 i 30 sierpnia 1969 r.). Rozmowami dot. skrócenia czasu pracy objęte zostało również stanowisko odwołującej – poligraf ekranowy – produkcja kalki sitodrukowej (harmonogram wprowadzenia skróconego czasu pracy i czterobrygadowego systemu pracy). Ponadto z protokołu dodatkowego z dnia 30 września 1970 r. (załącznik nr 2 do zarządzenia nr 48 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 30 września 1970 r. wynika, że dla robotników zatrudnionych w przedsiębiorstwach przemysłów: wapienniczego i gipsowego, izolacji budowlanej, szklarskiej oraz ceramicznej ustala się skróconą dzienną normę czasu pracy w wymiarze 6 godzin (36 godzin tygodniowo).

Z decyzji Nr (...) Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Ceramicznego z dnia 27 listopada 1970 r. w sprawie wprowadzenia skróconego czasu pracy i 4-ro brygadowej organizacji pracy w (...) Zakładach (...) w C. wynika, że skrócony czas pracy do 6 godzin dziennie należało wprowadzić przy stanowiskach m.in. na stanowisku poligrafa ekranowego (przy produkcji kalki drukowej). Z kolei porozumienie z dnia 10 stycznia 1996r. między (...) Zakładami (...) z (...) Związkiem Zawodowym (...) w C. o wprowadzeniu zakładowego systemu wynagradzania obejmowało m.in. stawki godzinowe dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych w skróconym czasie pracy w układzie widełkowym.

Zaznaczyć należy również, że z układu zbiorowego pracy dla (...) (...) z dnia 30 grudnia 1974 r. (nadesłanego z Archiwum Państwowego) załącznik nr 3 pt. „Stosowanie skróconego czasu pracy”, wynika, że dla pracowników zatrudnionych w uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunkach pracy może być stosowany na podstawie ogólnie

obowiązujących przepisów skrócony czas pracy. Do ww. świadczeń uprawnieni są w określonym wymiarze pracownicy zatrudnieni na stanowiskach wymienionych w odrębnych przepisach.

Jak już była mowa wyżej nie było sporu co do tego, że odwołująca wykonywała pracę w warunkach szczególnych, o której mowa w wykazie A dział XI poz. 3 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdzie wskazano, iż do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zalicza się bezpośrednią obsługę aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcję i obróbkę drukarskich form kopiowych i form drukowych. Z kolei w uszczegółwiający powyższe przepisy Zarządzeniu nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku, w sprawie pracy wykonywanych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w załączniku nr 1 wykazie A stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w Dziale XI wskazano pod poz. 3 pkt 40 prace fotografa – kopisty serigraficznego a pod poz. 4 pkt. 3 prace maszynisty maszyn sitodrukowych. Z kolei o tym, że pracę odwołująca wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, który w przypadku odwołującej stanowił 6 godzin dziennie w 5 dniowym systemie pracy, który obowiązywał wszystkich pracowników działu sitodruku wynika z dokumentów zgromadzonych przez tut. Sąd oraz szczegółowo omówionych powyżej.

Z dokumentów nadesłanych przez (...) Fabryki (...) i (...) S.A.” (pismo z 13 września 2023 r. k. 212-213) w ocenie Sądu Apelacyjnego wynika, że w przypadku odwołującej pełny wymiar czasu pracy na zajmowanych przez nią stanowiskach wynosił 6 godzin dziennie. Skrócony dzienny wymiar czasu pracy spowodowany był kontaktem pracowników, w tym odwołującej, ze szkodliwymi chemikaliami, a także substancjami rakotwórczymi.

Przepis § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jednoznacznie stanowi, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Mając na uwadze powyższe ustalenia stwierdzić należało, że odwołująca udowodniła sporną przesłankę 15 lat pracy w warunkach szczególnych (pracę wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy), a zatem co do zasady wyrok Sądu I instancji jest prawidłowy, gdyż Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Uznając zatem zarzuty apelującego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P. za niezasadnione, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił wniesioną apelację (punkt 1 wyroku).

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Mając powyższe na względzie, tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego) zasądzone od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P. na rzecz D. M. kwotę 240 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spłacie świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty – tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (punkt 2 wyroku).

sędzia Marta Sawińska